

Innst. S. nr. 113

(2000-2001)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund og John Dale om å sørge for at forvaltningen av de fire store rovdyra er i tråd med Stortingets intensjon

Dokument nr. 8:92 (1999-2000)

Til Stortinget

FORSLAGET

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen om å gjennomgå forvaltningspraksisen av de fire store rovdyra i Norge, og sørge for at framtidig forvaltningspraksis blir i tråd med Stortingets intensjoner nedfelt i St.meld. nr. 35 (1996-1997) og Innst. S. nr. 301 (1996-1997) slik at hensynene til landbruks- og tamreindriften blir ivarettatt på en akseptabel måte."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, Anders Hornslien, Rolf Terje Klungland, lederen Tore Nordtun og Torny Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Kristelig Folkeparti, Hilde Frafjord Johnson og Bror Yngve Rahm, fra Høyre, Bent Høie og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, viser til St.meld. nr. 35 (1996-1997) og Stortingets behandling av denne gjennom Innst. S. nr. 301 (1996-1997). Gjennom Stortingets behandling ble rovdyrpolitikken endret på flere punkter. Følgende prinsipper ble slått fast:

- Norge skal overholde internasjonale konvensjoner når det gjelder vern av arts mangfold og truede arter, herunder Bern-konvensjonen. Dette gjelder bl.a. sikring av levedyktige bestander av de fire store rovdyrene, ulv, bjørn, jerv og gaupe. Denne forpliktelsen skal følges opp nasjonalt.

- Forpliktelsen skal følges opp etter et todelt mål der en både sikrer et aktivt jordbruk med utnyttelse av utmarksressursene og rein- og sauedrift innenfor akseptable økonomiske rammevilkår, og levedyktige bestander av de fire store rovdyrene.
- Forvaltningen skal være differensiert, slik at rovdyrene har et sterkere vern i enkelte områder (kjerneområder), mens andre områder sikres mot etablering av rovdyrbestander, bl.a. ved avskyting. Slik skal en sikre større forutsigbarhet for næringsutøvere og lokalbefolkning.
- Lokalbefolkningen skal trekkes mer med i beslutningene i rovdyrforvaltningen. Det innføres forsøksordninger som sikrer bredere lokal medvirkning i beslutningsprosessene, med opprettelse av utvalg som tillegges besluttende myndighet i flere fylker.
- Bestandsregistreringen skal bedres og det skal satses mer på forebyggende tiltak, slik at forvaltningen tilpasses bestandsnivåene og slik at konfliktnivået mellom partene i rovdyrforvaltningen kan dempes.
- Næringsutøverne i rovdyrberørte områder skal ikke lide store økonomiske tap som følge av vernebestemmelsene. Erstatningsordningen endres, og næringsutøverne sikres full erstatning for rovdyrtapene. Næringen må få utbetalt erstatning i det året tapet skjer.
- Reindriftsnæringen skal behandles særskilt i rovdyrsammenheng. Dette skal ha konsekvenser for måten rovdyrforvaltningen gjennomføres på, bl.a. ved fordeling av fellingskvoter, og for erstatnings- og kompensasjonsordninger.

Komiteen viser til at ulike regjeringer har hatt ansvaret for å sikre oppfølgingen av meldingen etter Stortingets behandling.

Komiteen vil påpeke at Stortinget gjennom behandlingen av Ot.prp. nr. 37 (1999-2000) foretok endringer av viltloven som bl.a. sikrer større mulighet for felling av potensielle skadedyr allerede før skade oppstår. Et flertall i komiteen understreket samtidig viktigheten av etablering av et profesjonelt jegerkorps for å sikre at felling etter viltloven §12 effektueres raskt.

Siden Stortingets behandling av St.meld. nr. 35 (1996-1997) vil komiteen vise til at bestandsutvikling har økt for de fire store rovdyrene, spesielt har økningen vært stor for ulv og jerv. Komiteen vil dessuten fremheve at det som følge av dette også har funnet sted en betydelig økning i konfliktnivået, i forholdet mellom næringsutøvere og lokalbefolkning i rovdyrberørte områder på den ene siden, og forvaltningen på den andre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det har gått drøyt 3 år siden Stortinget behandlet forrige rovdyrmelding. Flertallet vil peke på at det i denne tidsperioden er igangsatt en rekke tiltak i tråd med Stortingets vedtak for å begrense skadenivået og dempe konflikten mellom bufe og rovdyr. Disse tiltakene er av en slik karakter at de må få virke en tid før man kan trekke en konklusjon i forhold til om prinsippene i Innst. S. nr. 301 (1996-1997) er oppfylt slik Stortinget forutsatte. Flertallet finner det imidlertid naturlig at en slik evaluering og helhetlig gjennomgang av erfaringene siden 1996-1997 blir foretatt, og mener derfor at det senest innen utgangen av 2003 bør fremmes en ny stortingsmelding om rovdyrforvaltningen. Flertallet vil i denne sammenheng vise til behandlingen av Dokument nr. 8:18 (2000-2001) - om forslag fra representantene Ansgar Gabrielsen, Bjørn Hernæs og Jan Tore Sanner. Meldingen, som - i forbindelse med behandlingen av dette forslaget - foreslås fremmet for Stortinget innen utgangen av 2003, bør bygge på internasjonale miljøkonvensjoner, herunder Bern-konvensjonens forpliktelser og hovedlinjene i rovdyrpolitikken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet konstaterer at komiteen gjennom behandlingen av Dokument nr. 8:92 (1999-2000) klart har påvist at målsettingen om en balansert rovdyrforvaltning ikke er fulgt opp. Selv om tiltak som er beskrevet i innstillingen vil være både nødvendige og riktige for å møte denne utfordringen, vil det være behov for en betydelig omlegging av rovdyrpolitikken. Det bør bl.a. skje en avvikling av kjerneområdene.

Disse medlemmer vil her vise til debatten om rovdyrmeldingen i St.meld. nr. 35 (1996-1997), og til partienes merknader til Innst. S. nr. 301 (1996-1997). Disse medlemmer mener det er positivt at det fremmes en ny stortingsmelding om rovdyrforvaltning. Selv om det er viktig at det i en slik melding fore-

tas en evaluering og helhetlig gjennomgang av erfaringene siden 1996-1997, bør meldingen også fange opp behovet for endring av eksisterende rovdyrpolitikk.

Disse medlemmer viser til sitt forslag fremsatt i forbindelse med behandlingen av Dokument nr. 8:18 (2000-2001) - om at det skal legges fram en stortingsmelding om rovdyrforvaltningen senest innen utgangen av 2001.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener videre at følgende spørsmål bør vies særlig oppmerksomhet:

- En gjennomgang av bestandsutviklingen og erfaringer med forvaltningen av denne, samt prognoser for bestandsutviklingen fremover og eventuelle konsekvenser for bestandsforvaltningen. Her bør det bl.a. fokuseres på ulvebestanden, samt bruken av kjerneområder.
- En gjennomgang av erfaringene med forsøksordningene for lokal medvirkning i forvaltningen og tilleggelse av myndighet på forvaltningssiden til fylkesvis organer.
- En gjennomgang av erfaringene med erstatningsordningene slik disse ble endret i forbindelse med Stortingets behandling.

Flertallet vil imidlertid vise til ulike faglige vurderinger og rapporter fra miljøvernforvaltningen, samt rapporter fra næringsutøvere og lokalbefolkningen i rovdyrberørte områder.

Flertallet viser bl.a. til følgende problemer:

- Uttak av rovdyr utenfor kjerneområdene og av skadedyr der beslutning om felling er tatt, har vist seg å være vanskelig, noe som skaper uforutsigbarhet for næringsutøvere i rovdyrberørte områder.
- Reindriftsnæringen er blitt svært hardt belastet, bl.a. som følge av økningen i rovdyrbestandene. Nye tiltak er nødvendig.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil dessuten understreke behovet for en ytterligere opptrapping av de tiltak som allerede er satt i gang. Dette flertallet vil her særlig vise til følgende problemer:

- Bestandsregistreringen må styrkes ytterligere for å motvirke at konfliktnivået vedvarer og øker på dette området. Dette er også spørsmål som må følges opp i framtidige budsjetter.
- Satsingen på forebyggende tiltak har de senere årene økt betydelig. Store tap av bufe og tamrein, samt voksende konfliktnivå tilsier en ytterligere opptrapping av forebyggende tiltak.

-Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til Doku-

ment nr. 8:7 (2000-2001), og til sine merknader i forbindelse med behandlingen av denne.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at ovennevnte problemer har hastekarakter. Ivaretagelse av disse hensyn kan derfor ikke vente på behandlingen av en ny stortingsmelding om rovdyrforvaltningen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre, vil på denne bakgrunn be Regjeringen sikre at ovennevnte forhold blir bedre ivarettatt, og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å iverksette tiltak som ivaretar effektivt uttak av rovdyr utenfor kjerneområdene og skadedyr der fellingstillatelse er gitt, en styrking av bestandsregistreringen, større satsing på forebyggende tiltak og særskilte tiltak for reindriftsnæringen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet vil særlig peke på behovet for en snarlig avklaring av viktige spørsmål knyttet til forvaltningen av den sørsandinaviske ulvestammen. Disse medlemmer vil her vise til Dokument nr. 8:8 (2000-2001), der det blir reist forslag om at Regjeringen legger fram for Stortinget forslag til nytt forvaltningsområde for ulv.

Disse medlemmer mener det er viktig at iverksettelse av forvaltningsområde for ulv vil få betydelige følger for utmarksnæring, ressursutnytting, økologi, dyrevern og trivselen i mange lokalsamfunn. Disse konsekvensene må klarlegges før det fattes vedtak om et forvaltningsregime. Det er også viktig å få kjennskap til de omkostninger som må til for å realisere en forvaltningsplan, herunder spørsmålet om framtidige erstatninger. Disse medlemmer vil ta opp forslag i tråd med dette.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringa på eigna måte, og før Regjeringa fattar vedtak i saka, gjere Stortinget kjent med kva konsekvensar gjennomføringa av nytt forvaltningsområde for ulv vil få for utmarksnæringar, ressursutnytting, økologi, dyrevern og trivselen i lokalsamfunna, og også gjera greie for økonomiske fylgjer, medrekna omfanget av framtidige erstatningar."

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er enig i ideen om at det kan være lettere å felle rovdyr utenfor kjerneområdene enn innenfor, og støtter derfor prinsippet om en differensiert forvaltning. Dette medlem presiserer imidlertid at kravet i Bern-konvensjonen om at felling bare kan skje når det ikke foreligger annen tilfredsstillende løsning, må tas alvorlig. Dette betyr at tiltak som tilsyn/gjeting/bruk av hund, uroprosjekt, forsinket slipp på utmarks-

beite, tidligere sanking, flytting av sau til alternative beiteområder, inngjerding m.v. er grundig vurdert som alternativer til felling.

Dette medlem viser til egen merknad i Innst. O. nr. 80 (1999-2000):

"Dette medlem mener at differensiert forvaltning må knyttes til faktisk forvoldt skade. Etter dette medlems mening vil ordlyden " ... for å forhindre skade på bufe eller tamrein" medføre at rovdyr utenfor kjerneområdet er "fritt vilt". Rovdyr representerer pr. definisjon en trussel mot andre dyr - bufe og tamrein er intet unntak. Videre åpnes det for felling for å "forhindre skade på naturlig fauna, flora eller økosystemer". Etter dette medlems mening åpner dette for tolkninger av primærforebyggende karakter som vil måtte bli problematiske sett i relasjon til våre internasjonale forpliktelser.

Dette medlem mener derfor at kravet til forvoldt skade skal være opprettholdt, og at differensiert forvaltning skal forholde seg til graden av slik forvoldt skade i og utenfor kjerneområdet. Ikke minst mulighetene til en mer lempelig fellingspraksis utenfor kjerneområdene forutsetter dette."

Dette medlem kan ikke se at det foreligger noen aktuell situasjon som gir grunnlag for å foreta uttak av større grupper av to ulveflokker, selv om disse befinner seg utenfor kjerneområdene, men ser klart behov for en mer aktiv innsats fra myndighetenes side når det gjelder forebygging og forvaltning av våre rovdyr, samt en ny helhetlig gjennomgang av problematikken i løpet av noen år.

Dette medlem viser for øvrig til de avtaler som vi har med svenske myndigheter vedrørende økning av ulvebestanden og samarbeid om forvaltningen. Et samarbeid kan ikke bety at det er Sverige som skal bære de fleste belastningene ved forvaltningen av ulvebestanden. Det vises i denne sammenheng til brev fra den svenske regjeringen til artikkel bl.a. i Dagbladet 17.januar 2001.

Dette medlem anbefaler at det opptas samtaler med bl.a. svenske myndigheter hvor mulige løsninger drøftes. Alternativene kan da være et mindre uttak av ulv enn det som er varslet, f.eks. tiltak knyttet til problematikken i Østfold, samt Koppangflokken. Forutsetningen er imidlertid at det oppnås en felles forståelse mellom svenske og norske myndigheter om at tiltakene ikke bryter med inngåtte avtaler, samt Bernkonvensjonen. Dette medlem minner for øvrig om at et samlet storting ønsker en ny rovdryrmelding i løpet av 2003, og at det i denne meldingen vil være naturlig å fremme forslag til overordna tiltak som er samordna med våre nordiske naboer. Dette medlem går derfor imot vedtak II i denne innstillingen.

Dette medlem viser videre til at de mange utfordringene i rovdyrpolitikken krever økt innsats også fra myndighetenes side. Mye tyder på at vi vet for lite om hvordan rovdyrstanden lever og vokser, noe veksten i ulvebestanden har vist, og mer forskning og kunnskap på dette området er nødvendig. Problemene reflekteres også i de sterkt økte utbetalinger til erstatninger. Erstatninger kan imidlertid aldri bli mer enn nettopp det -

nemlig en erstatning for en virksomhet samfunnet ønsker, som utmarksbeite og bærekraftig drift av småfe og bufe. Dette medlem er derfor opptatt av at vi gjør det vi kan for å redusere behovet for erstatninger gjennom nye forsøk, basert på erfaringer fra andre steder med tilsvarende problemer, for eksempel Italia.

I Abruzzo i Italia har myndighetene satset stort på forebygging. Her har en systematisk over mange år arbeidet for at rovdyr, bufe og mennesker skal kunne fungere sammen. Området, som har vært fraflyttingsruet, opplevde en betydelig oppblomstring ved at blant annet ungdom flyttet tilbake. Dette medlem ønsker at en trekker erfaringer fra slike prosjekter, plukker ut ett eller to områder i Norge og tilfører betydelige ressurser for å drive forebyggende og forskningsbasert arbeid. Et slikt prosjekt ville kunne bety ny kunnskap om rovdyrspørsmål, samtidig som det kunne være en spennende distriktssatsing av interesse for blant annet ungdom.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utvikle et forsøksprosjekt med forebyggende og forskningsbasert arbeid i rovdyrutsatte områder, basert blant annet på erfaringene fra tilsvarende problemområder i andre land."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Stortinget ber Regjeringa på eigna måte, og før Regjeringa fattar vedtak i saka, gjere Stortinget kjent

med kva konsekvensar gjennomføringa av nytt forvaltningsområde for ulv vil få for utmarksnæringar, ressursutnytting, økologi, dyrevern og trivselen i lokalsamfunna, og også gjera greie for økonomiske fylgjer, medrekna omfanget av framtidige erstatningar.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Dokument nr. 8:92 (1999-2000) - forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund og John Dale om å sørge for at forvaltningen av de fire store rovdyra er i tråd med Stortingets intensjon - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen om å iverksette tiltak som ivaretar effektivt uttak av rovdyr utenfor kjerneområdene og skadedyr der fellingstillatelse er gitt, en styrking av bestandsregistreringen, større satsing på forebyggende tiltak og særskilte tiltak for reindriftsnæringen.

III

Stortinget ber Regjeringen utvikle et forsøksprosjekt med forebyggende og forskningsbasert arbeid i rovdyrutsatte områder, basert blant annet på erfaringene fra tilsvarende problemområder i andre land.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 25. januar 2001

Tore Nordtun
leder

Bror Yngve Rahm
ordfører og sekretær